

136.000 LEDIGE, EFTERLØNSMODTAGERE MV. HAR SVAGT INCITAMENT TIL AT TAGE LAVTLØNSJOB

Dette notat belyser nettokompensationsgraden for 279.000 personer fuldt ledige (dagpenge- og kontanthjælpsmodtagere) m.fl. samt efterlønsmodtagere, når alternativet er et lavtlønsjob til 115 kr. i timen. Nettokompensationsgraden måler personers disponible indkomst på overførselsindkomst i forhold til beskæftigelse (her i et lavtlønsjob). Notatet viser, at ud af 279.000 personer på overførselsindkomst har ca. halvdelen af de fuldt ledige og efterlønsmodtagere en nettokompensationsgrad på over 80 pct., svarende til ca. 136.000. Knap 80 pct. af dagpengemodtagerne (50.000 personer ud af 63.000 personer) har en nettokompensationsgrad på over 80 pct. Økonomi- og Indenrigsministeriet har tidligere opgjort, at personer med en nettokompensationsgrad på over 80 pct. har et forholdsvist svagt incitament til at arbejde. Ud fra denne betragtning har ca. 136.000 fuldt ledige mv. og efterlønsmodtagere et forholdsvist svagt incitament til at tage et lavtlønsjob. Det beskedne incitament til at tage et lavtlønsjob peger på behovet for en ny dagpengereform og en kontanthjælpsreform målrettet med de +30-årige. Thorning-regeringen har bedt Carsten Koch om at fremlægge udkast til en dagpengereform i foråret 2015.

Økonomi- og Indenrigsministeriet har konkluderet, at hvis man har en nettokompensationsgrad på over 80 pct., har man en forholdsvist svag tilskyndelse til at tage et job¹.

Dette notat viser, hvor mange fuldt ledige (dagpenge- og kontanthjælpsmodtagere) m.fl. samt efterlønsmodtagere, der har en nettokompensationsgrad på over 80 pct. i forhold til et lavtlønsjob til 115 kr. i timen. Nettokompensationsgraden udtrykker, hvor meget ens disponible indkomst som modtager af en overførselsindkomst, fx dagpenge, udgør i procent af den disponible indkomst, man har som beskæftiget. Den disponible indkomst er det beløb, man har til rådighed til husleje, mad, tøj osv., når skatten er betalt. Af tabel 1 fremgår det, at ca. 136.000 personer har en nettokompensationsgrad på over 80 pct. i forhold til et lavtlønsjob til 115 kr. i timen. Det svarer til, at ca. halvdelen (49,3 pct.) i gruppen har en nettokompensationsgrad på over 80 pct. Beregningerne af nettokompensationsgrader tager blandt andet højde for transportudgifter til og fra arbejde og aftrapning af indkomstafhængige ydelser som boligstøtte og daginstitutionsbetaling.

Helårsmodtagere af overførselsindkomst med en nettokompensationsgrad på/over 80 pct. ved en timeløn på 115 kr., 2013

	Nettokompensationsgrad under 80 pct.		Nettokompensationsgrad på 80 pct. og derover		Fuldt ledige m.fl. og efterlønsmodtagere i alt	
	Antal, 1.000 pers.	Andel, pct	Antal, 1.000 pers.	Andel, pct	Antal, 1.000 pers.	Andel, pct
Fuldt ledige m.fl.	104	54,3	88	45,7	191	100
heraf dagpenge	14	21,5	50	78,5	63	100
heraf kontanthjælp	83	75,3	27	24,7	111	100
heraf øvrige	7	40,2	10	59,8	17	100
Efterløn	38	43,0	50	57,0	88	100
Alle	142	50,7	136	49,3	279	100

Kilde: FIU 2013-14 Alm. Del spørgsmål 84. Anm.: Timeløn inkl. pension. Beregningerne er foretaget på registeroplysninger for 2011, der er fremskrevet til pris- og lønniveauet i 2013. Beregningsteknisk er der lagt en timeløn ind på 111,19 kr. i 2011-pl svarende til 115 kr. i 2013-pl. "Dagpenge" og "Kontanthjælp" omfatter også personer med støttet beskæftigelse i året, herunder aktiverede. "Øvrige" omfatter sygedagpengemodtagere og personer, der har modtaget orlovsydelser mv. hele det pågældende år.

¹ Fordeling og Incitamenter 2013, Økonomi- og Indenrigsministeriet

Det bemærkes, at næsten 80 pct. af dagpengemodtagerne (50.000 personer ud af 63.000 personer) har en nettokompensationsgrad på over 80 pct. ved et lavtlønsjob. Det afspejler en relativ høj dagpengesats (90 pct. af hidtidig løn, dog maksimalt 17.658 kr. pr. måned i 2014).

Boks 1: OECD om danske kompensationsgrader

"For instance, for a couple with the two members receiving social assistance and two children, if one of them takes a job at the average wage, almost 100% of the gain would be lost in 2011.", jf. OECD Economic Surveys Denmark 2014

Ser man på kontanthjælpsmodtagere, har ca. 25 pct. en nettokompensationsgrad på over 80 pct. Det afspejler, at kontanthjælpen generelt er lavere end dagpengene. Kontanthjælpsreformen har reduceret ydelserne til især unge under 30 år, mens incitamentet til at tage et lavtlønsjob for kontanthjælpsmodtagere over 30 år med børn stadig er meget beskedent. For enlige forsørgere og for par med børn er jobgevinsten typisk under 1.000 kr. om måneden². Skattereformen fra 2012 vil forbedre incitamentet til at arbejde som følge af forøgelsen af jobfradraget samt reduktionen af den årlige regulering af dagpenge, kontanthjælp og efterløn fra lønregulering til tæt på prisregulering. Det ændrer dog ikke på, at der i 2023, når skattereformen er fuldt indfaset, fortsat vil være betydelige incitamentsproblemer. For enlige forsørgere og kontanthjælpspar over 30 år med børn vil gevinsten ved at tage et lavtlønsjob fortsat være meget beskedent, typisk svarende til en nettokompensationsgrad på 89-96 pct.² Blandt efterlønsmodtagerne har 57 pct. en nettokompensationsgrad på over 80 pct.

Økonomi- og Indenrigsministeriet: Personer med nettokompensationsgrad over 80 pct. har et forholdsvist svagt incitament til at arbejde

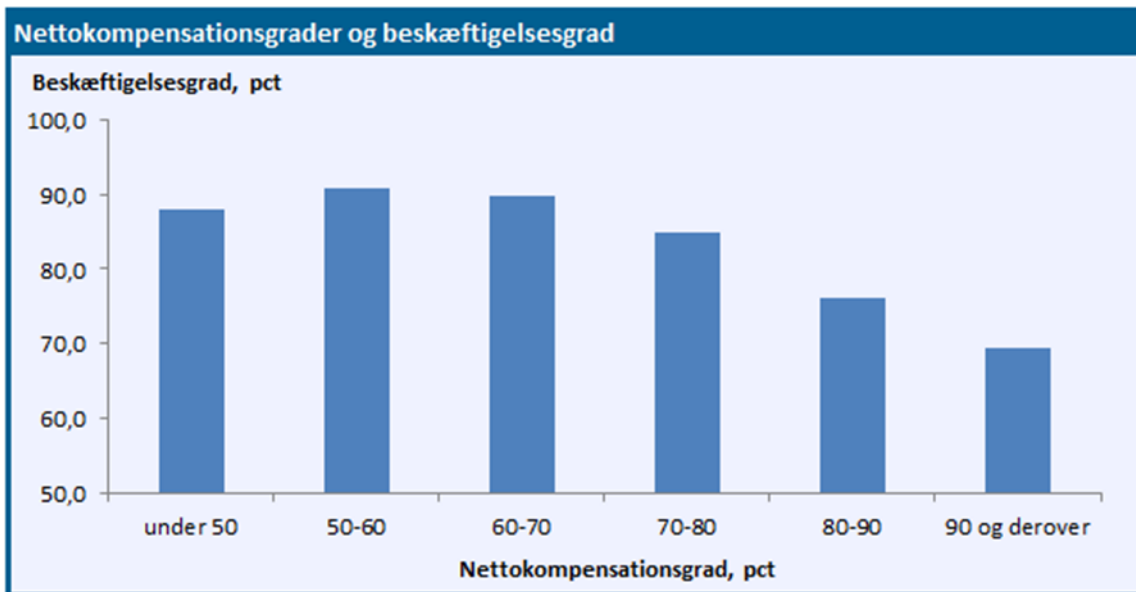
Økonomi- og Indenrigsministeriet har tidligere opgjort, at personer med en nettokompensationsgrad på over 80 pct. har et forholdsvist svagt incitament til at arbejde. På det grundlag har ca. 136.000 fuldt ledige mv. og efterlønsmodtagere således et forholdsvist svagt incitament til at tage et lavtlønsjob. I Økonomi- og Indenrigsministeriets undersøgelse beregnes kompensationsgraden for ledige ikke i forhold til et lavtlønsjob til 115 kr. i timen. I stedet beregnes kompensationsgraden for ledige i forhold til det lønniveau, som Økonomi- og Indenrigsministeriet vurderer, er realistisk for den enkelte. Dette 'realistiske' lønniveau estimeres ud fra oplysninger om deres uddannelsesniveau, erhvervs erfaring mv. For beskæftigede beregnes lønindkomsten i et fuldtidsjob ud fra deres faktiske timeløn.

Boks 2: Økonomi- og Indenrigsministeriet om nettokompensationsgrader

"En række studier på såvel danske som udenlandske data bekræfter den positive sammenhæng mellem det økonomiske incitament til at være i beskæftigelse, og om folk rent faktisk er beskæftigede.", jf. Fordeling og Incitamenter 2013, Økonomi- og Indenrigsministeriet

Det er veldokumenteret, at der er en klar sammenhæng mellem den økonomiske tilskyndelse til at arbejde og beskæftigelsesstørrelse, jf. boks 2. Som figur 1 viser, er beskæftigelsesgraden væsentligt lavere for personer med en kompensationsgrad på over 80 pct.

² CEPOS-notat: "Forskelsbeløb for kontanthjælpsmodtagere – beskeden virkning af Finanslovs aftale for 2014", 8. januar 2014



Kilde: Fordeling og Incitament, Økonomi- og Indenrigsministeriet. Anm.: Tal for 2011. 30-59-årige. Beskæftigelsesgraden er angivet i procent og opgjort ud fra oplysninger om ATP-indbetalinger (støttet beskæftigelse er ikke medtaget i opgørelsen). 18-29-årige er ikke medtaget i opgørelsen. Det skyldes, at alternativet til at modtage overførselsindkomst for denne gruppe i mange tilfælde ikke vil være beskæftigelse, men uddannelse, og uddannelsessøgende indgår ikke i beregningerne af kompensationsgrader. Billedet er det samme for 60-64-årige, men er lidt mindre tydeligt, hvilket skal ses i lyset af bl.a. efterlønsordningen og muligheden for at trække sig tilbage for egne pensionsmidler.

Forslag til forbedring af incitamentet til at arbejde

Incitamentet til at komme i beskæftigelse kan forbedres ved, at man sænker dagpengenes niveau. Det kan ske ved en generel reduktion, eller ved at dagpengene gradvist sænkes over tid. Herudover kan dagpengeperioden reduceres yderligere fra 2 til 1½ år (effekt på beskæftigelse på 4-6.000 personer og en forbedring på 1-1½ mia. kr. på de offentlige finanser) eller til 1 år, hvilket vil give en forøgelse af den strukturelle beskæftigelse på 12-15.000 personer og en effekt på de offentlige finanser på 3½-4 mia. kr.³ De økonomiske vismænd har fundet, at den nye dagpengereform har haft effekt under krisen, se boks 3.

Boks 3: De Økonomiske Råd om dagpengereformen

”Det fremgår også, at mere end en fjerdedel af de personer, der var ledige i begyndelsen af december 2012, og som stod til at miste dagpengere retten i januar 2013, havde fundet beskæftigelse senest en måned efter deres dagpengeudløb.”

”Et formål med dagpengereformen, som forkortede dagpengeperioden og forøgede genoptjeningskravet, er, at ledige hurtigere skal finde beskæftigelse som følge af en mere intensiv jobsøgning. Analyser i afsnit 1.7 tyder på, at reformen faktisk har en sådan positiv beskæftigelseeffekt på trods af, at reformen er blevet implementeret under krisen, hvor efterspørgslen efter arbejdskraft er relativt lav.”

Jf. Dansk Økonomi Forår 2013, De Økonomiske Råd

Herudover foreslås en kontanthjælpsreform målrettet mod de +30-årige, hvor nettokompensationsgraden reduceres til ca. 80 pct. i forhold til et lavtlønsjob, eller hvor der indføres et ydelsesloft på 107.000 kr. årligt⁴.

³ Svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 277 (Alm. del – §7) af 24.april 2013 stillet efter ønske fra Joachim B. Olsen (LA)

⁴ Se CEPOS-notat ”Ydelsesloft for kontanthjælpsmodtagere”, december 2013.